

Više je razloga takvom stanju. U prvom redu, objektivna okolnost je nedostatak prostora, koji je prouzročio takvu gužvu da se po labirintima ogradenih segmenata u Muzeju moderne umjetnosti grada Pariza, gledaoci doslovce sudaraju, pokušavajući pronaći pravi kut i udaljenost promatranja. Velike dimenzije slika, ambijenti, asanblazi ili video-instalacije traže svoju, izoliranu sredinu koja će omogućiti pravilno sagledavanje i shvaćanje.

Dezorijentacija: Velika većina radova potrpna je u s tri strane omeđene boksove, pa takva partikularizacija prostora unosi još više pomutnje u, i samim postavom, dezorijentirane izložbene putnike koji vrludaju umjetnim hodnicima muzeja. Sistem novog odabira izlagača, po nacionalnim selekcijama, kriv je za šarolikost izložaka: od folkloristike, na pr. nekih latinskoameričkih država, preko konceptualizacije već standardnih tipova konceptualizma, do ponovnog vraćanja slikarstvu, na starim zasadama (izvršna selekcija DR Njemačke) ili na novim, ali već ocvalim stapkama transavangarda.

I kvalitativni i kvantitativni razvoj relativno novih medija (fotografija, film, video) koji se ne upotrebljavaju odvojeno prema strogo ograničenim medijskim konstantama, smanjio je manevarski prostor klasičnog ili manje kla-

sičnog instrumentarija likovne umjetnosti. Slika je tek izbljedjelo sjećanje na slikarstvo, skulptura je relikv na postamentu. Živost i *raison d'être* ovim formama daju tek novija shvaćanja o djelu koje traje samo dok traje izložba, novi materijali, snažni vizuelni dojmovi ili dobro smišljeni, ali isto tako kratkotrajni efekti. Umor kojim su opterećeni statički izložci prevladan je samo u pojedinim slučajevima.

Posebno pitanje i mjesto zauzimaju i ovdje, kao i na svim drugim ovogodišnjim značajnijim izložbama, predstavnici *Nove slike*, transavangarde, *Neue Wilde*, kako ih sve ne nazivaju. Talijanski eksponent ovih nomada po stilovima prošlosti, Pietro Fortuna, jedini je svojim radom pokazao da se već donekle udaljio od lutanja kistom i mišlju: njegovo djelo već iskače iz konteksta psihologizacije, mita ili dekorativnog uzorka.

I naši predstavnici (u izboru Jadranske Winterhalter, Muzej suvremene umjetnosti, Beograd) Nina Ivančić iz Zagreba, Jože Slak iz Brezovice i grupa *Alter Imago* (Nada Alavanja, Tahir Lušić, Vladimir Nikolić) za ovu su priliku izabrani iz redova u kojima se njeguje najaktuelnija umjetnička praksa. Nina Ivančić je svoj prozračni i meditativni način zamijenila kolorističkom i linearnom tvrdoćom dostojnom fovista, Jože Slak je oslikane objekte preveo u fazu rafinmana, dok su članovi

grupe *Alter Imago* ostali vjerni kolektivnom radu zajedničkih polazišta.

Surogat: Pitanje fenomena *Nove slike* zanimljivo je u svakom pogledu, naročito zbog brzine kojom je taj, u biti retrogradni, pravac zauzeo glavna evropska uporišta umjetnosti. Ali dok su pojedinačni radovi manje ili više zanimljivi zbog svih pitanja i mogućih odgovora koje u sebi nose, na nivou pokreta ova se uzavrela masa minulih stilskih iskustava otkriva kao dirigiran, pomodni i lepršav surogat.

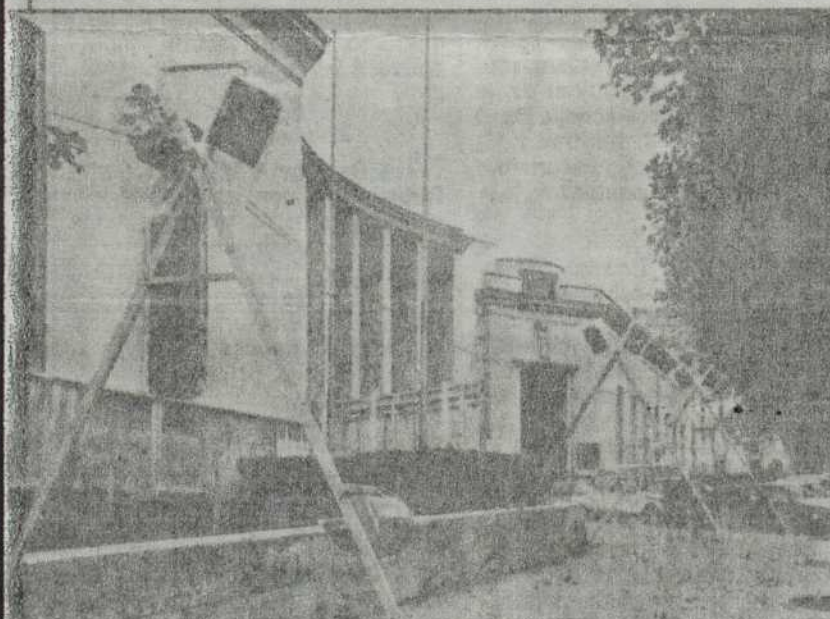
Od ostalih našijenaca na Pariškom bijenalu sudjelovali su Vesna Miksić i Darko Kovačević (Novi Sad) s videom, Nebojša Ružić u sekciji eksperimentalnog filma i Mustafa Musić, član grupe MC (Beograd) u istraživačkom dijelu sekcije arhitekture.

Duh dekadencije koji se pojavom *Nove slike* u slikarstvu i postmoderne u arhitekturi mogao osjetiti i na ovom sajmu umjetnosti, najotčigledniji je u radu pod nazivom *Misterija I*, *Usnuli hermafrodit* (instalacija, ambijent, performans autora Thomadaktija i Klonarisa, Grčka). Rad se sastoji od filma, projekcije dijapozitiva i glasa i zvuka s magnetofonske vrpce, uz za tu priliku posebno dekoriran prostor (s ružicama) u kojem se odvija čitav događaj.

Helenistički kip usnulog hermafrodita centar je čitavog jednog scenskog prostora koji utjecanjem na većinu čula pokušava u sebi razotkriti mistični, romantični, kičasti i sladunjavi san. Ponovo se počinje snivati san o ljepoti, dok kao ritmična uspavanka u daljini brundaju topovi, a u blizini stražare ideolozi. Hermafrodit, ideal spolne koegzistencije ili seksualni neutrum, pitanje je sad?

Ali ispod površine komisija, izbora, komesara, žirija i biznisa, ipak cvjetaju bližje neoficijelnog, nepozvanog i nepriznatog, vjerojatno i subverzivnog djelovanja na način umjetnosti. Latice tog podzemnog cvijeća bile su raspršene na dan otvaranja 12. bijenala mladih po podovima Muzeja moderne umjetnosti (kao i u Kaselu, na *Documentina 7*, uostalom). Tekst letaka dovoljno jasno govori o situaciji i horizontima: **UBU. DUĆE KAO I PRIJE.**

Borislav Vekić

William Louis Sorensen (Danska): "Linearni instrument s dvije žice - na otvorenom". (Ispred Muzeja moderne umjetnosti)